Ч. 80. (10.755). Львів, вівторок 13. квітня 1926. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Наша кредитова спроможність і наказ хвилі.

В останньому часі відозвалися у нас голоси в провінції відносно кредитів, при чім підкреслено потребу наладнання цеї справи згідно з наказом хвилі. Значить це, що наказ хвилі домагається від нас, щоби ми приноровилися до життєвих сучасних обставин. Колиж у цій справі зачинає говорити наше громадянство, то цей прояв мусимо уважати відрадною подією і тому є почуваюся до обовязку дещо з'ояснити в намічених завданнях наших кредитових інституцій.

У відносній дискусії піднесено загально, що наші кредитові інституції мають надмір гроша, а там на селі не мають де десяти золотих позичити. Такий загальний висказ не є оправданий, бо наші кредитові інституції якраз не мають потрібного гроша і тому вони піднимають заходи, щоби придбати значніші кредитові засоби. Такої справи, як придбання оборотових фондів і фінансування позичок, годі трактувати поверховно та прилюдно казати, начеб усі знали, чому в наших кредитових інституціях є надмір готівки, а опісля декретувати відразу, що відсотки від долярових вкладок не можуть бути більші, як десять процент річно.

Натомісць треба цю справу докладніше розважити, щоби дійти постепенно й доцільно до бажаних вислідів.

Зокрема, в наших інституціях кредитових є за мало гроша з отсих причин. Перед усім з причини затрати грошевих засобів всеї суспільности в державі, наслідком державної девалюації, та грошеві засоби опісля пущені в обіг золотовою валютою виносять тільки малу частину того гроша, який мала суспільність польської держави перед девалюацією австрійської корони, зглядно польської марки. Крім того наша суспільність боїться поновної девалюації і тому несміло і нерадо дає свої ощадности банковим установам чи кооперативним, та радше шукає високих відсотків в ризиковних підприємствах, щоби відбити свої втрати з причини перебутої девалюації і тим звичайно затрачує до решти свій грошевий засіб. Та найбільше невідрадне є те, що в нашій суспільности нема ще розвиненого зрозуміння незвичайно великого значіння: поміщування придбаного гроша в своїх господарських (финансових) установах — хочби в найменших квотах і на короткий час, бож при мілионах нашого населення творить це мілиони в руках своїх і для своїх! Тому уважаю, що громадне, солідарне і оглядне складання ощадностей в своїх установах є головним наказом хвилі. Колиж ми є така нація, що гроші непотрібно ховає дома, щоби злодій закрав або вогонь спалив; або без пожитку носить завиний гріш при собі, щоби загубити або лекше пропустити, — або легкодушно складає свій гріш до чужої установи, — а опісля, як прийде біда, то вона йде до своїх і нарікає неповинно на свої установи, котрим мало що дала і каже, що нема де навіть десять золотих позичити, — то для нас все буде кредит майже неприступний і дорогий, — як довго ми не відвикнемо від недбальства у відношенні до себе самих, бож нас все будуть визискувати чужі капітали. Нікуди тяжкої правди діти і це треба раз сказати в очі, щоби наше громадянство отямилось, бо время люте.

Опісля треба відповісти й на цей запит: чому наші банки платять такі високі проценти від вкладок (долярових).

По доконаній девалюації і введенні золотової валюти треба було оживити і відновити наші економічні (фінансові) інституції, а це було можливе вкладками до обороту, які мусіли наші установи брати, хочби на високу процентову стопу, щоби заспокоїти цю конечну потребу кредитів для нашої суспільности. Таким способом стала нам в пригоді заможніша частина нашого громадянства своїми вкладками до обороту, хоч за високим опроцентуванням — щоби наші кредитові інституції могли рушити з місця, бож чужої помочі годі було нам дожидати. Але за те зажадали ці вкладники від наших кредитових інституцій, щоби їм забезпечити їх вкладки валютою доляровою та й на це пішли наші центральні інституції — з огляду на нестійність золотової валюти. Та наслідком цього обтяжено позичаючих довжників високим процентом і курсом твердої валюти в реляції до золотової валюти. Звідсіль вийшла потреба облекшити цей тягар довжника і тому наші центральні установи порозумілися між собою з початком місяця березня ц. р. і постановили згідно обнизити процентову стопу від вкладок до обороту, бож цього вимагає суспільна справедливість і наказ хвилі, щоби вкладники, одержуючи забезпечення постійної валюти, обнизили процент від своїх вкладок.

Таким чином найвища процентова стопа від постійних долярових вкладок зійшла покищо у нас до 18 проц. річно, приноровлюючись до проценту, який оплачують неукраїнські фінансові інституції від своїх вкладок до обороту. Та в міру управильнювання і устійнювання наших економічних відносин буде також управильнюватися та далі обнижуватися процентова стопа в наших кредитових інституціях.

А вкінці, треба признати, що хоч наші кредитові інституції мають за мало обороткових фондів, то кредитова здатність у нашій суспільности так доволі підноситься по перебутих катастрофах, що не раз лишаються запаси готівки, якої хвилево не можна роздати на позички, але це є зовсім переходова поява, так що не можна загально казати, мовби наші люде не потребували кредитів або не хотіли позичати в наших кредитових інституціях, бо там за високий процент. Так не можна казати, бо пошукуючих за кредитами, хочби вищепроцентовими, є у нас дуже багато, але кредит здорово поданий мусить мати свою обезпеку і господарську спроможність звороту. Воєнні часи привчили й наше громадянство оперувати кредитом і тільки кредитом, що не має за собою безпечного покриття, так що кредит іде і кредитом поганяє, а від цього треба наше громадянство і наші початкуючі установи відзвичаїти. Ліпше, як гроші хвилево лежать в касі кредитової інституції і ждуть на корисні кредитування з обезпеченням звороту, — як щоб мали йти на страту й руїну позичаючих.

Зрештою резерви оборотових фондів є конечно потрібні, як з огляду на заповіджені кредити, так з уваги на піднимання вкладок в кредитових інституціях.

Розважуючи таким способом справу нашої кредитової спроможности, треба нам знати, що в наших кредитових інституціях є за мало свого питомого гроша і тому ці інституції мусять шукати за чужими фондами до обороту. Колиж наше громадянство зрозуміє наказ хвилі і виконає солідарно цей наказ, складаючи свій національний гріш у своїх установах: в громадах, повітах і з центральних інституціях, тоді будемо мати кожного часу кредит свій, легко доступний і низькопроцентовий.

Д-р Кость Левицький.

Італійський імперіялізм.

Подорож до Тріполіса і кольоніяльні мрії.

Муссоліні, йдучи слідами Наполеона, залюбки робить річи, яких не робили його попередники. Він є першим італійським премієром міністрів, який вибрався у подорож до Тріполіса. В інтересі фашизму лежить придати цій подорожі виїмкове значіння. Загально звертають увагу на те, що одночасно з нею уряд заповів на пізніше великі маневра фльоти та війська. Чужинні кореспонденти в Римі звернулись до заступника міністра закорд. справ, Гранді, з запитами: як розяснити собі цю святочну демонстрацію. Італійський міністр силкувався переконати журналістів, що такої подорожі не слід розуміти, як ворожого відношення Італії до ідей, покладених в основу льокарнських договорів, які Італія вповні признала і від яких сподієтся чимало добра. Одначе всі ці мирні слова не дуже переконують французьку пресу, яка не скриває іронічних уваг: як погодити миролюбність Муссоліні з заявами підданої йому преси, що фашизм після внутрішньої консолідації мусить думати над поширенням італійської імперії, головно кольоніяльних територій.

Дипльоматія Абд-ель-Кріма.

Спроби розділити Французів і Еспанців.

Французький офіціяльний комунікат звертає увагу на хитру дипльоматичну гру Абд-ель-Кріма, який у своїх пропозиціях хоче внести зерно ворожнечі між Францією та Еспанією. Між цими двома союзниками на мароканськім терені істнує природна суперечність інтересів. Еспанці стоять на лініях сильно укріплених, мають знамениті комунікаційні шляхи і є недалеко своєї головної бази. За те французький фронт є дуже далекий від своєї бази і тягнеться непевною лінією між дикими племенами. Також політична ситуація Франції є гірша, бо на кредити на мароканську війну мусить згодитись парлямент, а в Еспанії полагоджує це сама військова влада в особі диктатора. З огляду на те, Франція відчуває сильніше потребу замирення. Додаймо до цього факт, що Абд-ель-Крім находиться на території під еспанським протекторатом і що остаточно мусить піддатись еспанському каліфатові. Франція та Еспанія сподіються, що їх союз удержиться і ведуть через своїх уповноважених постійну виміну думок щодо корисних виглядів мира, пляну про весняну кампанію і щодо можливих засобів продовжування війни.

III. Комуністичний Інтернаціонал.

Нові секції пропаганди для чужинних країв.

Московська преса подає новий склад президії організаційного бюра і секретаріяту екзекутивного комітету Комінтерну (Комуністичного Інтернаціоналу), вибраного на пленумі поширеної президії Виконавчого Комітету при кінці марта. Головою є Зіновієв (аж до найближчого зїзду) з трьома заступниками: Бухаріном, Гельманом і Семаром. Згідно з резолюціями останнього конгресу комуністичної партії у СРСР. конференція рішила перетворити органи Комінтерну. Ця переміна зводиться до утворення 11 окремих підсекретаріятів, які мають дбати про „пильніше, точніше та систематичніше виконування“ рішень Комінтерну у відношенні до чужинних країн. Увесь світ поділений на 11 секцій, з власними секретаріятами, які залежать від генерального секретаріяту Комінтерну. До 1-ої секції належить: Франція, французькі кольонії, Бельгія, Швайцарія; до 2-ої Німеччина; до 3-ої Чехословаччина, Австрія, Мадярщина; до 4-ої Велика Британія, Ірляндія, Голяндія, Австралія, Південна Африка, Британські Індії та голяндські; до 5-ої Злучені Держави, Канада, Японія; до 6-ої Еспанія, Портуґалія, Мехіко і південноамериканські держави; до 7-ої Швеція, Норвегія, Данія, Шпіцберг; до 8-ої Польща, Фінляндія, Естонія, Латвія та Литва; до 9-ої Болгарія, Югославія, Румунія, Альбанія та Греція; до 10-ої СРСР.; до 11-ої Китай, Корея, Монголія, Туреччина, Персія, Єгипет, Сирія та Палестина.

оевітнім з'їзді у Варшаві. Та поширення „Русск. Нар. Обединенія“ в Галичині стрічає не зовсім виразну прихильність польської влади, що в трохи ніякове становище ставить його ініціяторів. Польська влада, за якої згодою й апробатою покликано до життя „Русск. Нар. Обединеніе“, пояснює його ініціяторам, що вони не мають чого шукати в Галичині. Мовляв — в Галичині є окрема порода „starorusinów“, які зовсім не підходять до „русских“ на Волині, Поліссі, Виленщині й Варшаві. Тому краще дати спокій і лишити тут вільну руку Черкавським і Зацням. Чи пос. Серебренніков, який голосить, що „русское нац. меньшинство“ є найкраще зорганізоване в Галичині, послухає цеї дружньої поради польських урядових чинників, чи ні, — не будемо в це входити.

Органом „Русск. Нар. Обединенія“ є варшавське „За Свободу“, а до неї в останніх часах акомодується і львівський „Русскій Голось“, що спершу був органом Лісковацького, а тепер вдарив в „опозиційний“ тон.

Д-р М. Глушкевич, який — хоч брав участь в конференціях з пос. Серебренніковим, не належить до жадного з тих угрупувань, стоїть осторонь них, віддаючись праці в „Общ. Качковського“.

Обовязком нашого громадянства звернути увагу на цю метушню „русскаго“ табору, не перецінювати його сили, але протиставитися там, де заходилаб до цього потреба.

НОВИНКИ.

— **Ревізія.** Дня 9. ц. м. в 7. год. рано впала до студентських помешкань при вул. Ходоровського поліція і перевела ревізію. Не знати, за чим шукала, бо закавестіонувала „підозрілі“ речі, як машинові відбитки з праць про господарство й розселення на західно-українських землях, а навіть про Краснянчі прогульки. Одного мешканця просили „загостити“ слідуючого дня на поліцію. Слід згадати, що поліція не почувається до обовязку виказуватись письменними дорученнями на переведення ревізії, хоч цього вимагає польська конституція.

— **Марево листопадових днів.** Перед судом присяжних у Львові станув учора 36-літній селянин Іван Бедрило з Оброшина, львівського повіту, обвинувачений за те, що між 10. і 20. листопада 1918 р. в товаристві двох инших українських жовнірів ограбив зі шкіряного піджака Франца Міхалевського з Конопниці. Міхалевський був на війні, вернувся до хати і щойно після довгих літ пізнав, що тим, який напав на нього раз на дорозі, був Бедрило. Бедрило рішуче твердить, що це не був він. Розправа не скінчилась, бо покликали нових свідків.

— **Микола Садовський на Україні.** Повідомляють нас із Праги, що славний український актор, режісер і директор українських театрів Микола Садовський виїхав 1. ц. м. з Праги на Радянську Україну. Садовський був якийсь час директором „Руського Театру“ Т-ва „Просвіта“ в Ужгороді, а в останнім часі влаштував був кілька театральних вистав у Празі. На Україні вступить Садовський до державного театру в Харкові.

— **Ще один „кандидат“.** Празькі католицькі „Лідове Листи“ з 4. ц. м. приносять портрет Івана Полтавця-Остряниці у фантастичнім строю, а під ним примітку, „що українська народня еміграція „визнає його гетьманом України“. В останнім часі Полтавець-Остряниця і його штаб у Мюнхені розвели справді безцеремонну рекляму для себе по чужинецьких органах, пахуючи на те, що чужа публика не вияснеться в українських справах.

— **Архіви українського Закарпаття** що досі зберігаються в Будапешті. Не зважаючи на акцію Чехословаччини, що змагає до стягнення всіх архівів Закарпаття і Словаччини з Мадярщини до себе, мадярський уряд не хоче їх видати, домагаючись відповідної рекомпензати з боку уряду Чеського. Архіви, про які мова, відносяться до літ 1867—1918.

— **Музей Михайла Драгоманова в Празі.** При Українському Високому Педагогічному Інституті ім. М. Драгоманова в Празі засновується музей, в якому будуть зібрані: 1) твори Михайла Драгоманова, друки і рукописи; 2) все, що писалося денебудь про нього; 3) його листування, а також листування з ним ріжних осіб; 4) скульптури, портрети, гравюри, фотографії М. Драгоманова; 5) инші памятки, звязані з його життям і діяльністю. Переведення організації Музею Сенат Педагог. Інституту доручив доцентові п. Ф. Стешкові. Особи, які моглиб переслати до Музею памятки чи подати поради, звідки найвиги можна дістати, повинні звертатися на адресу: Чехословаччина, Praha-Smichov, ul. Malatova 19, Ukrain. Pedagogickyj Ustav.

— **Вбивство члена ВУЦВК-ту.** В Кременчуцькій окрузі в селі Пришибах вбили члена Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад Павла Григоренка. Григоренко був членом ВУЦВК-ту від Кременчуччини. Він зорганізував облаву на бандитів, як інформує радянська преса, і переслідуючи їх адерся в селі Пришибах до хати, в яку вони заховалися. Бандити вбили Григоренка в хаті. Григоренко мав 42 роки. Вся подія мала місце 30. березня. Похорони Григоренка відбулися на кошт держави. У всій радянській пресі поміщено біографію вбитого. З неї довідуємося, що вбитий „до революції не належав до ніякої політичної партії, але мав велике почуття до робітників: року 1923 вступив до комуністичної партії в часі ленінського набору по смерти вождя, щоби працювати на якнайскорше визволення пролєтаріяту з під гніту“. Між замітними датами з його життя відмічує радянська преса такі факти, як той, що в часі лютневої революції він Григоренко „розкладову агітацію серед салдатів російської армії проти уряду Керенського та проти імперіялістичної війни. Повернувшись до дому він у 1917 р. підняв своє село проти Центральної Ради й розпочав боротьбу за владу рад“. Ось і всі подвиги та заслуги Григоренка. В липні 1925 р. вибрано його членом ВУЦВК-ту.

— **Як виглядає демонстрація?** В суботу з вікон нашої редакції мали ми нагоду бачити як на долоні зразок вуличної демонстрації. Гурток пісотки молодих людей стає на вулиці і раз на пять хвилин один з них щось гукне. Поруч, на ринку, йде спокійно звичайна базарна торгівля. Глядиш і думаєш: яку демонстрацію придумує тих кількадесять людей? Що вони в силі зробити?... Але знелає ться поліція. Так-же численна, як гурток демонстрантів пробує то окружити їх ланцюгом, то розсіяти. Десь хтось когось штовхне, стане на ногу і починається невдоволення. Супокійні громадяне, що хотять випадково перейти через наелектризований пункт на розі Руської вул., Сербської та Ринку, попадають, мов муха в окріп. Прохожі стають зацікавлені: в чім діло? Вперті молоді люде не хотять іти до хати, бо вони безробітні і не мають чого квапитись. Появляються кінні поліцаї. Починається гра в маневри. Коли кінний поліцай заїде на хідник, крики зростають. Присутність коня і кирасірського шолому витворює воєнний настрій. І в такий мент вистачив би один вистріл божевільного з одного боку або другого, щоби полилась кров і впали випадкові невинні жертви. А демонстрантів не бавить. Вони залюбки граються з поліцією, яка що пять хвилин придумує инший стратегічний плян і розсіває гурток безробітних, що збираються в иншому місці і починають забаву наново. Вони не мають заняття і мусять чим занятись. А поліція має свої „обовязки“ і також мусить їх якось виконувати. Алеколиб не було поліції, не булоб і демонстрації. Та навіщо така дитяча гра, яка так часто кінчиться трагедією?...

— **Залізнича катастрофа коло Бохні,** про котру ми писали вже в попередньому числі, не спричинила ніяких жертв у людях, дякуючи притомности умашиніста, що спинив поїзд в одній хвилі. Є тільки 3 особи ранені тяжко і 24 особи ранені легше. Виявляється, що шини на тому шляху зірвали бандити, щоби при нагоді катастрофи ограбити людей і поїзд. Двох підозрілих, що вмішались між подорожних, арештовано.

— **Епідемія самоубийств.** На протязі одної вчорашньої днини аж три особи важились на своє життя: один поліцай з шевських варштатів, Новоґродський, стріляв до себе, невдоволений тим, що перенесли його з одного бюра до другого; студент прав Льобер вишив йодини з любовної розпуки; а служниця Розалія Жовнір випила сільного квасу по причині неприємних наслідків кохання.

— **По широкому світі.** Бувш. наслідник румунського престолу Карло вертається з Ніцци через Будапешт до Румунії. Хто зна, чи не жалує, що зрікся престолу. — Французький міністр внутрішних справ Мальві заявив про свою димісію, почуваючи, що його особа ускладнює важке становище уряду. — В околиці Інсбрука (Карвентенер) трапилась величезна залізнича катастрофа, поспішний поїзд вилетів з шин, убитих дуже багато. — Помер провідник італійської опозиції Амендоля, який був приневолений покинути Італію. Парижські лікарі ствердили, що його смерть є наслідком побоїв, яких зазнав від фашистів у липні 1925 р.

ОПОВІСТКИ.

Станиславів улаштовує святочний концерт в 65. ров. смерти Тараса Шевченка дня 14. квітня 1926, год. 8. веч. в салі Українського Сокола. Ласкаву співучасть заповіли Вп. д-р Василь Щурат зі Львова, М. Левицька, К. і О. Мандичевські, С. Міщкевичівна, д-р К. Кісілевський, і І. Синявський. Білети в продажі в Українській Книгарні Собіського 20. 1550 2—2

Правда на брехню.

(Відкритий лист.)

„Громадський Голос“ ч. 13 зачепився мою особу і — як публично заявив — буде закидуватися, закидуючи мені речі, які просто підривають гідність мою як Українця. Реагуючи з оцією загал на допис „Гром. Голосу“ категорично заявляю під словом чести:

ad 1) Не є правдою, щоби я був ворогом організації керманичів дараб, але правдою є, що я сотки разів у першій, а тисячі разів деинде намагався до організації керманичів, як щоденний свідок їх нужди і нужди, з глибини серця бажаючи їм добра. Мій погляд, висловлений на віча в Красноїлі остає далі в повній силі.

ad 2) Мої фейлетони в „Наших Час“ оперті на сущій правді, мали на меті представити наслідки побоїв Ґуцулів польськими військами, що прокураторія сконфіскувала. Як місцевий душпастир можу це зробити, маючи в руках джерела, спільно з моїм попередником, за що — на жаль — „Гром. Голос“ мене атакує.

ad 3) Не є правдою, щоби я братався з жандарами, але правдою є, що осягнув від них всякі добра для моїх парохіян, які мали бути карані за ріжні адміністраційні переступства.

ad 4) Що я поширюю ідею Братства Серця Христового, яке тут канонічно установлене і ширити буду — як то є священик.

ad 5) Що я поширюю часопис „Місіонар“ і инші видання релігійного змісту як (4) вище.

ad 6) Що я дістаю „Селянський Прапор“ це ще не квестія. Не зважаючи на письма, щоби мені не посилали, посилають а я його уживаю там, де йому місце. Зате не маю всі українські часописи крім „Гром. Голосу“.

Вкінці мушу жаліти, що так званий рух як організація керманичів на Черемоші зачинається від брехні, кирині і демагогії, замісць згоди, єдности і чесноти праці, що властиво є ґарантією усякої життєвої організації, а тим паче „Селянський Спілок“. Я є приготований, що можу бути заатакований брехнею у „Гром. Голосі“ і на будуче, одначе я на далі буду іґнорувати кожну сплетню побідною мовчанкою, а овочі національної кирині і демагогії нехай віднесуть ті, що їх вирощували.

о. Мирно Гіль, парох з Довгополя

1556 1-1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

ляти і зажадати від нас позитивної відповіди, може виставити на нові досвіди силу нашої організації. В таких умовах поглиблення організації, обєднання всіх активних сил під національним прапором є головним імперативом моменту.

Столичне віче.

Величаве віче львівського українського громадянства.

В неділю, 11. ц. м. український Львів пережив гарні хвилі небувалого національного підйому. Народня організація міста Львова скликала на 5. годину пополудни до великої салі „Народнього Дому“ львівських громадян на віче. На залив національної організації зібралися тисячні маси, щільно заповнюючи салю, галерію і всі переходи.

Віче відкрив короткою промовою голова львівської організації п. І. Лішинський. До президії вибрано д-ра О. Марітчака головою, панів Олексина, електромонтера і Гаврилова, безробітного залізничника, заступниками голови, а ред. Василя Мудрого секретарем. Програмову промову, яку помістимо завтра, виголосив голова Українського Демократичного Обєднання д-р Дм. Левицький. Про мету і завдання політичної організації говорив головний секр. Обєднання п. Володимир Целевич.

Вже в часі промови голови від часу до часу відзивалися голоси з групи комуністів і комунізуючих так. народовольців (комунізуючих москвофілів), які в інтернаціональнім складі (Українці, а в більшости Поляки й Жиди) під проводом послів Приступи і Пащука намагалися розбити віче. Одначе постава величезної більшости присутних погамувала їх передчасний розмах.

В дискусії забирали голос пп. Сенюта, І. Лішинський, проф. А. Березовський і А. Добрянський. По ньому мав прийти до слова комуністичний посол Приступа. Одначе вічевики, памятаючи його польську промову до українських робітників і селян у Стрию, не допустили його до голосу і серед співів „Ще не вмерла“, „Не пора“, „Ой та зажурились Стрільці Січові“ випери гуртки українсько-жидівсько-польських інтернаціоналістів із салі.

Вічевий рух.

Віче У. Н. Д. О. в Сокалі.

Сокаль, 9. квітня 1926.

Вчора, 9. ц. м., відбулося у нас величаве віче, скликане повітовою управою Обєднання. Явилося на ньому около 3.000 людей з цілої Сокальщини і навіть з деяких сіл сумежної Волині. Було й немало жінок. Подвіря Народньої Торговлі, на якому відбувалося віче, не в силі було помістити всіх вічевиків, що виявили велику політичну зрілість і дисциплінованість.

Отворив віче ред. Дмитро Палій в імени Центр. Комітету УНДО., зазначуючи, що староста заборонив усяку дискусію, а дозволив тільки на реферат у справі земельній і самоврядування. Візвав присутних до організації, підчеркуючи, що наші віча мають доказати і нашим людям і ворогам, що не горстка інтелігенції, але цілий нарід стоїть на платформі такої, а не иншої політики супроти сусідів.

Головою віча вибрано місцевого адвоката д-ра Рінецького, організатора Сокальщини. Він привитав зібраних, вказав на вагу організації й уділив голосу послові С. Хрунькому. Бесідник змалював польські кольонізаційні пляни супроти наших земель і розправився в першій мірі з польськими лівими партіями, що з цілою силою пари працюють над нашою загладою, а перед українським селянством виступають як його приятелі й покровителі. Перестерігав перед вовками в овечій шкірі, вказуючи на потребу відпору всяким польським пройдисвітам і зайдам, що пхаються на наші села. Опісля пояснював програму Обєднання в земельній справі.

Про самоврядування і шкільні справи реферував ген. секретар Обєднання п. Вол. Целевич. Він змалював безправства в ділянці самоврядування і представив господарку наказаних війтів та їх покровителів. Опісля поставив резолюції з домаганням негайного переведення виборів до громадських рад, які віче прийняло одноголосно. З черги обговорив бесідник наслід шкільного плебісциту, який сфальшовано і таким чином півтора тисячі українських шкіл перемінено на польські. Також резолюції у шкільній справі прийнято одноодушно.

Закінчив віче короткою промовою д-р Рінецький і ред. Палій. Під звуки національного гимну розходилися піднесені на дусі вічевики домів. Віче в Сокалі виказало, що Сокальщина — один з кращих наших повітів і вплинає додатно навіть на сумежні громади Волині й Холмщини.

Демонстрації безробітних у Львові.

В суботу 10. квітня передполуднем перед магістратом зібралася товпа безробітних і домагалася хліба і праці. Відділи пішої і кінної поліції обсадили всі вулиці, що ведуть із ринку до воєвідства і густим кордоном окружили будинок воєвідства.

Тимчасом товпа демонстрантів, що зросла до кількох соток, Домініканською вулицею передерлася на Підвалє. Почулися оклики ворожі поліції. Один із молодих провідників у промові взивав до видержання. Коли демонстранти не хотіли уступити і дальше старалися окружити будинок воєвідства, відділ кінної поліції шаржею розігнав демонстрантів, які подалися на Домініканську вулицю. Наступ демонстрантів був досить сильний, тому на поміч приїхали автами нові відділи поліції. Їх товпа привитала окликами і камінями. Поліція виперла всіх демонстрантів на ринок. Прийшло до сутичок із поліцією, головно на розі вул. Краківської. Тут в опресії найшовся ком. Стрийковський з двома поліцаями. Вони пробивали собі дорогу шаблями. На них посипалося каміння і бараболі. Поцілений у голову комісар заточився, шапка впала йому з голови. Комісар Стрийковський бючи плазом шаблею видобувся з товпи. Потім на тім місці з відділом поліції переведено арештування. Арештували якусь жінку, яка роздерла на собі одяг, з розвіяним волоссям, наставляла грудь під удар шаблі.

Коли демонстрація знову перенеслася на ринок, счинився переполох, купці позамикали склепи, перекупки позабиралися. Ринок опустів.

Арештовані за чинні атаки на поліцію, або за нарушення публ. спокою і підбурювання: Івана Житніцького, 21-літнього різницького помічника за обкидання ком. Стрийковського камінням, Дав. Мерер, годинникар за підбурювання, Дмитро Дубаш, Мих. Зінь за намагане розброєння поліцая і його брат Иосиф Зінь, за те що хотів відбити брата. За підбурювання арештовано кільканацять людей — разом 22. При трьох арештованих найшли комуністичні летючки. Арештованих привезли до поліц.-слідчої експозитури і зараз почали слідство. В звязи з їх зізнаннями перевели дальші арештування.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Радянський проект ґар. договорів.

Берлінські часописи повідомляють із Москви, що уряд СРСР. поручив своїм представникам у Варшаві, Гельсінґфорсі, Таліні, Ризі й Ковні, щоби переговорювали з урядами даних держав у справі заключення гарантійних договорів. СРСР. бажає заключити окремі договори з Польщею, Финляндією, спільний договір із Естонією, Латвією й Литвою. Договори основувалися би на: взаїмній поруці границь, 2) вз. зобовязані не нападати на себе, 3) строгій невтральности коли один із заключивших договір, вмішається у війну, 4) вз. зобовязанні не належати до коаліції, яка звертається проти одної зі сторін підписуючих договір, 5) мировій полагоді евент. спірних справ, 6) заключенні екон. і торг. договорів. Півурядові „Ізвєстія“ пишуть, що Польща повинна зрозуміти користи з договорів зі СРСС., бо Німеччина після приступлення до С. Н. порушить справу сх. границь і коридоря. Цю вістку містить і „Таймс“.

Держ. переворот у Пекіні.

Націоналістичний переворот у Пекіні переведено в великій тайні. Президент Китаю Туан-Чі-Юі втік до французького посольства. Націоналісти у відозві заявляють, що Туан-Чі-Юі від часу як обняв владу, поповнив багато помилок. Вислали до марш. Ву-Пей-Фу телеграму у якій просять його, щоби приїхав до столиці й обняв владу. През. не буде міг видістатися з Пекіна, бо всі шляхи замкнені. Кажуть, що знову буде вибраний б. през. Тао-Кун. Під містом ідуть бої. Пекін бомбардують. Багато ранених.

Переговори в справі мира в Мароко.

Французькі делегати для мирових переговорів у Мароко, виїздять у вівторок з Мадрида до Уджі. Там будуть 16. IV.

Мусоліні в Тріполісі.

Мусоліні приїхав до Тріполіса на покладі кружляка „Кавур“.

†

СЛАВЦЬО

найдороще дитя проф. гимн. Миколи і Емілії БАБИН упокоївся в Бозі в другій весні життя по короткій недузі дня 11. квітня 1926 р.

Похорон відбудеться вівторок, 13. квітня в 4. год. пополудні з дому жалоби при вул. Сикстуській ч. 64. на Личаківський цвинтар, на який запрошують свояків, знакомих і всіх вірних опечалені горем

РОДИЧІ.

Біржа.

Америк. дол. 9·70 — 9·80 канад. дол. 9·55 — 9·65, чеські кор. 0·24.00 — 0·24.50, леї 0·3,75 — 0·4·00, франки фр. 0·28·75 — 0·29·00, фр. швайц. 1·60 — 1·70, англ. фунти 42·00 — 43·00.

Золото. 20 кор. 33.50 —34·00, 20 франк. 31·00—31·50; 20 марк. 40·00—41·00; 10 руб. 42·80—43·00.

Срібло. Австр. кор. 0·66·00—0·67·00, 5 ав. кор. 3·60—3·70, фльорени 1·80—1·85, рубл. 2·80 — 2·90, рубель дрібним сріблом 1·40 —1·45.

Пшениця красна з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицька з 1925 р. 24·50—25·50 ячмінь галицький бров. —·— до —·—, овес гал. 22.50—23·00.

Наші „русскі“.

Дві ґрупи „русских“.

З приводу мишодраківки за Народній Дім зупинились ми дещо ширше, ніж треба було, на „організаційних“ зусиллях наших „русских“. Під кінець нашої останньої статті вказали ми й на ті конвентикулі, що під проводом пос. Серебреннікова відбуваються у Львові і Варшаві. При тому вказали ми, що в них беруть участь сторонники Л. Черкавського, Лісковацького й д-ра М. Глушкевича. На основі достовірних інформацій, одержаних вже після видрукування тієї статті, уважаємо своїм обовязком повідомити шан. читачів, що та справа політичної організації „русских“ представляється дещо инакше.

Табор „русских“ в Польщі розпадається на дві головні групи. До першої належать сторонники теперішнього польського комісаря Нар. Дому Льва Черкавського. Ця група є — як вульґарно говориться — крайно угодова. Кажемо вульґарно, бо — очевидно — вона не має нічого спільного навіть з угодою. Є це просто ґрупа служак польської влади, яка стоїть на тому самому рівні, що ґрупа д-ра С. Даниловича. Сторонники Л. Черкавського збираються в недалекому часі приступити до видавання „русскаго“ щоденника, де ясніше освітять своє обличча. Ґрупа Черкавського спирається на стан посідання в Нар. Домі і Ставропигії.

Друга ґрупа „русских“ — це „Русское Народное Обединеніе“ пос. Серебреннікова. Вона намагається вдавати нешкідливу опозицію Иого Величества. „Русское Нар. Обединеніе“ складається з російської еміграції, нечисленних „русских“ (б. чиновників і поміщиків) на північно-західних землях та з галицьких „русских“ Дудикевичівського покрою під проводом урядовця „Общ. ім. Качковского“ п. Мальця, який в свої ім часі брав участь в „русскім“

Під національним прапором.

Коли сьогодня глядимо вже з певної історичної перспективи на останні літа нашого життя-буття під Польщею, то мусимо згідно з правдою ствердити, що донедавна в нас не було ніякої серйозної політичної організації. Розуміється, про повне vacuum не приходиться говорити, бож істнували політичні пресові органи, істнували управи політичних партій, подекуди навіть блимали слабеньким огником повітові політичні управи, але — правду кажучи — політичної організації, яка вязалаб в одну цілість народні маси, яка кермувалаб їх кроками, яка з планетарних сфер зійшла би на земний падол, якаб вела систематичну організуючу й освідомлюючу працю, в нас не було.

Зайвим булоб виясновати причини такого стану. Розпорошення політичних діячів, непідготованість маси до змінених обставин, звернення уваги політичного проводу на протязі довгих літ на заграничний терен, виняткове положення українського народу під польською владою, постійні й далекойдучі вимоги закордонного центру з одного боку і не менше постійні та брутальні репресії польської влади з другого — все це не причинялося до віднови загубленої в роках Sturm- u. Drangperiode політичної організації.

Дезорганізація й її невідступна товаришка апатія ще поглибилися й поширилися після відомого рішення Ради Амбасадорів, яке — до речі кажучи — було тільки льогічним висновком і наслідком ризького трактату. Удар, який тоді впав на нас, був занадто сильний, щоби якінебудь поклики до організації могли найти відгомін в масах. Дипльоматичні заходи не лише скінчилися нечуваною невдачею, але пожерли величезні, як на наші обставини, матеріяльні засоби, які — використані в инших ділянках — моглиб були настадити на далеко більший відпір наш національний організм. До тогож, приготовлюючись не на найнекорисніший, а — навпаки — на найбільш корисний вислід дипльоматичних заходів, ми обеззброїли себе під впливом і натиском закордонного центру. Сьогодня вже з усею обєктивністю можна твердити, що наша неучасть у виборах була фатальною, навіть непростимою помилкою з боку закордонного центру. Всі удари і нещастя, які впали на нас із „законодатної" пащеки польського сойму — це наслідок нашого обеззброєння. Актуальне після Ради Амбасадорів питання відповідальности, quasi-ідеольогічна боротьба, примітивна пошуканка за винуватцями не там, де їх слід було шукати, наївні, а одночасно безвідповідально-злобні закиди угодовства, понижування в опінії загалу громадських працівників, підривання їхнього авторитету — все те довело до загину політичну організацію. Колись сильна й одноцілa, майже диктаторська національно-демократична партія розпорошилася на низку взаїмно поборюючих себе гуртів і гуртків. Очевидно, з цього побоєвища почали користати всякі дрібні політичні групи, як старі, так і новонароджені, щоби поширити свої впливи.

Це політичне інтермеццо можна було вважати просто переходовим і не приписувати йому більшого значіння, бож реальних вимог народньої маси ці політичні групи не вміли заспокоювати. Гірше було то, що на наш терен кинулися польські демагогічно-хлопоманські партії, які підходили до маси з реальною допомогою. Це — очевидно — могло протягти катастрофу в безконечність.

На щастя, здоровий національний організм в час почав реагувати. В два роки після рішення Ради Амбасадорів в українському національному таборі прийшло до переоцінки. Почуття відповідальности перемогло упередження, вирівнало розбіжности. Дня 11. липня 1925 український національний табор сконсолідувався в Українському Національно-Демократичному Обєднанні. Обєднавшись на спільній політичній плятформі, пригорнувши активний елемент і намітивши плян праці, Обєднання розпочало свою діяльність. Та деякий час його сила все ще істнувала тільки в стані пасивнім. Поріжнені донедавна групи не так легко покидали свої скритки, не так легко зживалися в новій організації, провінція відносилась до Обєднання здержливо, навіть з деяким недовірям, побоюючись вибуху нових непорозумінь. Инші політичні групи трактували Обєднання тільки формально яко цілість. Істнування кількох органів з плятформою УНДО., в яких час до часу проявлялися ще відгуки особистої колотнечі, декому подавало надію на скорий розвал, на поворот до попереднього стану розкладу.

Одначе Обєднання міцніло. Вже перша, — так сказатиб — пробна серія віч настроїла инші політичні групи на мінорний тон. В тзв. соціялістичних маркситських і хліборобських органах розпочалась завзята, неперебірчива кампанія проти УНДО. Лякаючись втратити здобуті підчас interregnum позиції, одні закидували йому „буржуазність", другі „угодовство", треті „антидержавність". Обєднання не звертало уваги на поореханьки „соціялістичних" груп, не витрачало енергії на пусту полеміку, тільки звернуло увагу на дальше сцілювання обєднаних гуртів, на внутрішню консолідацію і на віднову організації. Величаві повітові народні зїзди з масовою участю селянства, багато тисячні віча, розбудова організації, уважливість до актуальних питань, залишення внутрішньої боротьби навіть у відношенні до атакуючих Обєднання політичних груп, звернення боєвого фронту проти наших національних і соціяльних ворогів, послідовне змагання до витворення одноцілого, а в дальшій консеквенції і національно-меншостевого фронту — ось праця Обєднання за останні місяці. Величезна більшість селянства разом з трудовою інтелігенцією єднається під національним прапором Обєднання. Його керманичі можуть бути горді на свої дотеперішні успіхи. Сьогодня вже істнує українська національно-політична організація, сьогодня безлічю ниток свідоме громадянство є звязане з політичним центром і навпаки. Ще кілька зусиль і політична організація буде завершена, а тоді мусить прийти до позитивного вирішення багатьох питань, які досі не могли бути розвязані.

Переживані нами часи є дуже непевні. Події змінюються, як в калейдоскопі. Не знаємо з усею певністю, що принесе нам завтрішній день. А може він поставить нас в дуже змінені обставини, може раптом поставити свої окремі пост у.

50 літ праці.

(З приводу 50-ліття громадської діяльности д-ра А. Горбачевського).

Д-р Антін Горбачевський родився дня 27. січня 1856 р. в Зарубинцях, збаражського повіту, в священичій родині. В Зарубинцях не було тоді школи, тому початкову науку побирав він в домі батьків. Опісля віддали його батьки враз з старшим братом Іваном на науку до Ходачкова Малого, скалатського повіту, де вчителював Степан Любасовський, що мав опінію суворого й вимагаючого педагога. В осени 1866 р. вступив Антін Горбачевський до гімназії в Тернополі, а склавши іспит зрілости в 1874 р., записався на правничий відділ львівського університету, де покінчив студії в 1878 р.

Вже в гімназії належав до гуртка молоді, обєднаної в „Громаді", яка ставила собі метою поглиблення освіти, особливож вивчення української історії та літератури. Цей гурток, що приймав у члени тільки випробувані й чесні одиниці, мав ідейний провід української гімназійної молоді. Від нього виходили почини всяких патріотичних манифестацій. Гурток мав безперечний вплив на загал молоді, незвязаної приналежністю до гуртка. В часі університетських студій стрівувся Антін Горбачевський з членами громад инших гімназій, що приїхали до Львова з запалом до праці й баженням оживити українську студентську організацію. Програма діяльности тодішнього студ. т-ва „Дружній Лихвар" містилася в тісних рамцях матеріяльної самопомочі. Між студентами, що тоді вписалися у львівський університет, найвизначніше місце займав високоідейний член станиславівської гімназійної громади, невсипучий, повний ініціятиви й самопосвяти Леонід Заклинський, що для великої поваги був називаний „претором". Під проводом Леоніда Заклинського, з яким Антін Горбачевський стояв у дуже близьких дружніх зносинах, почався рух, що мав на меті обєднання українських студентів на плятформі ідейної праці та згуртування її на національному ґрунті. Ишли переговори про злиття народовецького „Дружнього Лихваря" з москвофільським „Академическим Кружком". Ці заходи не вдалися, та палкі дискусії між представниками і прихильниками обох груп молоді не лишилися без впливу на напрям видаваного тоді „Академическим Кружком" журналу „Друг", що згодом опинився під впливом Драгоманівської ідеольогії, коли там почали писати Іван Франко і Мих. Павлик.

По скінченні університету вступив д-р Антін Горбачевський на практику в адвокатських канцеляріях. Першим його шефом був визначний український діяч, адв. в Бучачі д-р Володимир Ганкевич. По смерти бл. п. Володимира Барвінського в р. 1883 став д-р А. Г. з волі львівської громади редактором „Діла", ведучи цей часопис в р. 1883—1884 до передачі редакції бл. п. Іванові Белеєві. В січні 1893 відкрив д-р А. Г. адвокатську канцелярію в Чорткові, де працює й досі.

На цьому становищі старався він зблизитися до своєї клієнтелі та до загалу української суспільности не тільки шляхом правної допомоги, як професійним засобом, але і як український громадянин, вводячи в поданих і письмах, вношених до судів та инших властей, українську мову. Перші подання, що вийшли з його канцелярії, були сензацією, з якою деякі чинники не могли погодитися. Та згодом українська мова здобула в Чорткові і в ин. судах, до яких зверталися подання з канцелярії д-ра А. Г., загальне право горожанства. Попри обовязки свого звання знаходить д-р А. Г. час і на освідомлююче-організаційну працю в повіті, який перед великою війною дав докази зорганізованости при виборах до сойму, до повітової ради та до віденського парляменту, висилаючи до цих установ українських представників. У справі виборчої реформи до парляменту і сойму та в справі українського університету у Львові відбуває д-р А. Г. численні віча в центрі повіту і по селах, а в кождім селі засновує читальні „Просвіти" і стоваришення взаїмного кредиту, які опісля гуртує в повітовім стоваришенні „Надія". В цілі здобуття домівки для повітових просвітних і культурних установ організує акцію закупна власного дому і площі під будову „Народнього Дому" в Чорткові, а опісля вкладає багато праці для заснування української прив. гімназії ім. Шашкевича, яка донині тішиться його опікою. Завдяки розбудженій національній свідомости українського громадянства виходить в р. 1912 д-р А. Г. послом до галицького краєвого сойму і бере участь в останній сесії згаданої установи, що замикає і її історію. Палата послів австрійського парляменту вибрала д-ра А. Г. в році 1912, числячись з бажанням українського парляментарного клюбу, членом Державного Трибуналу, якого юрисдикції відлягали міністри, дарма, що цьому судові не довелося за час його установлення аж до розпаду Австрії і розглядати якунебудь справу, що підходила під його юрисдикцію.

З вибухом світової війни мусів покинути Рідний Край та податися в західні провінції б. Австрії, звідки вернувся в Галичину щойно після офензиви під Горлицями. Чортківщина ще довгий час після того була занята Москалями, тому перебрався покищо до Дрогобича, де теж вів адвокатську канцелярію. Тут застав його переворот з 1. листопада 1918. Верховна влада З. У. Н. Р. доручила йому вельми важке та відповідальне становище повітового комісаря в Дрогобичі. Як член Національної Ради в Станиславові брав живу участь в законодатних працях цеї найвищої нашої установи. З приводу свойого урядування як український повітовий комісар зазнав він опісля репресій від польської влади. Вернувши в березні 1922 р. до Чорткова, розпочинає тут д-р А. Г. знова організаційну працю з метою відбудови знищених війною культурно-просвітних установ. Як голова Надзірної Ради Пов. Союза Кооператив, стає на чолі кооперативного руху в повіті і в свої досвідчені руки перебирає знова політичний провід повіту. Завдяки своїй чесности тішиться загальною повагою не лиш серед своїх громадян, але також серед инших мешканців повіту без огляду на народність і віроісповідання.

Хай сповниться бажання всіх промоторів ювилейного свята в честь шан. Ювилята, щоби ще довгі літа проживав серед нас та мав силу працювати для добра українського народу.